

ЗМІСТ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНИХ (ПРИРОДНИХ) ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ

ПОЧАНСЬКА Олена Сергіївна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 342.9

Рассмотрены основные подходы к определению содержания, специфики и классификации естественных прав человека. Выделены основные естественные (физические) права и свободы граждан, осуждённых к лишению свободы в Украине, охарактеризованы их содержание и особенности реализации. Дан анализ современного состояния административно-правового обеспечения прав граждан, осуждённых к лишению свободы в Украине.

Ключевые слова: права и свободы, естественные права, пенитенциарная система, осуждённый к лишению свободы, административно-правовое обеспечение.

Постановка проблеми

Фізичні (природні) права і свободи людини є ядром усієї системи прав і свобод особистості, складаючи в цілому основу правового статусу людини і громадянина в сучасній правовій державі. Ця група прав і свобод громадян спрямована на забезпечення неприпустимості посягання держави, її органів чи посадових осіб на життя, здоров'я, свободу, гідність людини, її приватне життя. Дотримання фізичних прав і свобод особи, засудженої до позбавлення волі, їх належне адміністративно-правове забезпечення вимагає, насамперед, чіткого уявлення про зміст та межі реалізації цих прав і свобод, адже застосування відповідних заходів державного примусу при виконанні кримінального покарання у вигляді позбавлення волі неминуче призводить до істотного обмеження прав і свобод грома-

дянина, а також специфічних особливостей їх безпосереднього здійснення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Загальнотеоретичні питання змісту та захисту прав людини розглядалися в працях таких відомих вітчизняних та зарубіжних учених, як В. Авер'янов, Ю. Битяк, І. Бородін, Л. Глухарьова, О. Зайчук, Б. Лазарев, О. Лукашева, М. Матузов, В. Погорілко, Ю. Старілов, Ю. Тодика, Ю. Шемшученко та ін. Права і свободи засуджених, їх дотримання при виконанні кримінального покарання були предметом наукових досліджень Є. Бараша, І. Богатирьова, О. Джужи, В. Львовичкіна, Б. Малишева, О. Лисодіда, М. Романова, Н. Рябих, А. Степанюка, О. Яворської, І. Яковець.

Не вирішені раніше проблеми

Однак, незважаючи на велику увагу до даної проблематики, особливості реалізації та адміністративно-правового забезпечення природних прав осіб, засуджених до позбавлення волі, вивчені ще недостатньо, що й зумовлює актуальність дослідження даного питання.

Метою статті є дослідження змісту і особливостей адміністративно-правового забезпечення прав та свобод громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні, що передбачає загальну характеристику природних прав людини, визначення їх

специфіки стосовно правового статусу засудженого, аналіз змісту, особливостей реалізації та стану адміністративно-правового забезпечення прав громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні.

Виклад основного матеріалу

У теорії держави і права природні права визначаються як сукупність принципів і цінностей, продиктованих самою природою людини і тому не залежних від законодавчого визнання або невизнання їх у конкретній державі [1, с.19]. Вони є необхідними передумовами забезпечення умов гідного і вільного існування особистості, задоволення її життєво необхідних матеріальних та духовних потреб. Без забезпечення природних прав людини всі інші суб'єктивні права людини позбавляються сенсу (або, взагалі, їх реалізація стає неможливою) [2, с.29]. Л. Рассказов та І. Уповров, виділяючи такі риси природних прав людини, як відбиття найбільш істотних можливостей розвитку людини, а також їх безпосередній та об'єктивний характер, підкреслюють, що всі інші права (навіть якщо вони закріплені на конституційному або міжнародно-правовому рівні) лише конкретизують їх зміст [3, с.15-17]. Зауважуючи, що природні права людини в сучасному розумінні – це наданий природою обсяг загальносоціального та правового статусу людини, притаманний її існуванню, Є. Романюк відзначає, що природні права людини засновуються на загальнолюдських цінностях, визначаються самою природою людини, характеризуються загальнозначущістю та універсальністю і є необхідними для існування людини та розвитку особистості [4, с.130]. Інші дослідники до специфічних ознак даної групи прав і свобод відносять такі риси: 1) вони є природними правами кожної людини, а тому безпосередньо не впливають із громадянства – належності особи до певної держави; 2) вони є невід'ємними і належать кожному від народження; 3) вони спрямовані на охорону життя, свободи, гідності людини як особистості, вони безпосередньо пов'язані з її приватним життям; 4) вони є особливо важливими для люди-

ни, тому їх порушення найнесприятливішим чином впливає на неї [5, с.60; 2, с.23].

Отже, природні (фізичні) права людини характеризуються такими ключовими рисами, як невід'ємність (права належать кожній людині з моменту народження, незалежно від держави і не пов'язані із громадянством), невідчужуваність (за відсутності цих прав людина буде позбавлена можливості повноцінно існувати), а також загальний (універсальний) характер (права стосуються усіх людей без винятку і пов'язані із забезпеченням життєво необхідних для людини цінностей).

Сучасні науковці по-різному підходять до виділення та класифікації фізичних (природних) прав і свобод, що пов'язані з реалізацією життєво важливих потреб індивіда. Найчастіше серед численних природних прав і свобод сьогодні виділяють права і свободи, що спрямовані на захист людини від свавілля з боку інших осіб, та права і свободи, які спрямовані на захист людини від свавілля держави [6, с.268]. До першої групи відносять право людини на життя і повагу до її гідності, право на свободу й особисту недоторканість, право чинити опір насильству та ін. Другу групу становлять недоторканість житла, таємниця листування, телефонних розмов та кореспонденції, невтручання у сімейне й особисте життя тощо. У комплексі ці права і свободи є показником ступеня демократичності суспільства, характеризують рівень його цивілізованості. Але при цьому слід зазначити, що принципово важливе значення має не лише проголошення, формальне закріплення даних прав і свобод людини і громадянина, а й можливість та ступінь їх реалізації, що забезпечується державою та її інститутами.

Оцінюючи зміст, особливості реалізації та стан правового забезпечення природних прав громадян, засуджених до позбавлення волі, перш за все, маємо виходити з положення Конституції про можливість засудженого користуватися всіма правами людини і громадянина, крім обмежень, передбачених законом та вироком суду [7, ст.63]. Тож особи, які відбувають кримінальне покарання у виді позбавлення волі

в Україні, зберігають усі основні права людини, але, через зумовлену кримінальним покаранням ізоляцію, їх права і свободи можуть обмежуватися, звужуватися або видозмінюватися.

Найважливішим із невід'ємних прав і свобод людини є, безперечно, право на життя, яке є визначальною передумовою, основою людської гідності, що «гарантує недоторканність фізичного існування людини, оскільки життя розглядається як єдине і неподільне благо, яке не підлягає обмеженню» [8, с.287]. Природне право на життя в Україні, перш за все, забезпечується низкою конституційних гарантій. Так, Конституція України визнає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю [7, ст.3]. Ст.27 Основного Закону проголошує, що кожна людина має невід'ємне право на життя і ніхто не може бути свавільно позбавлений життя [7]. Право на життя визнається правом, що безпосередньо відноситься до сфери відповідальності держави за його здійснення, що передбачає як обов'язок держави поважати це право, так і обов'язок захищати та забезпечувати його відповідними засобами [6, с.269]. Природне та невід'ємне право на життя гарантується в Україні заборонаю смертної кари, що безпосередньо впливає з конституційної норми, за якою обов'язком держави є захист життя людини [7, ч.2 ст.27]. Конституційне право на життя розвивається в інших положеннях Конституції щодо заборони катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, покарання чи поведіння; заборони медичних, наукових та інших дослідів на людині без її згоди, права на безпечне для життя і здоров'я довкілля тощо.

Визнаючи невід'ємне право на життя громадянина, засудженого до позбавлення волі, держава законодавчо встановлює систему засобів його забезпечення, зокрема, у Кримінально-виконавчому кодексі України, Кримінальному процесуальному кодексі України, Законі України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», інших законах, а також у постановах Міністерства юстиції

України та інших підзаконних нормативно-правових актах. Аналіз чинного законодавства України дає підстави стверджувати, що на законодавчому рівні закріплені такі основні заходи забезпечення охорони життя та здоров'я осіб, засуджених до позбавлення волі в Україні: 1) нагляд за засудженими; 2) заходи стягнення, що застосовуються до засуджених; 3) заходи соціально-виховного впливу на засуджених; 4) заходи, що здійснюються в межах оперативно-розшукової діяльності; 5) заходи безпеки у виправній колонії; 6) переведення засуджених у безпечне місце; 7) заходи медичного характеру, які спрямовані на забезпечення охорони здоров'я засуджених; 8) інші заходи, передбачені Кримінальним кодексом України, Кримінально-виконавчим кодексом України, Законом України «Про Національну поліцію» та ін. [9, с.55]. Забезпечення безпеки засуджених осіб, які перебувають в установах виконання покарань, є одним з основних обов'язків посадових і службових осіб органів та установ виконання покарань [10, п.8 ст.18]. Згідно з чинним законодавством, у разі виникнення небезпеки життю і здоров'ю засуджених, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, вони мають право звернутися із заявою до посадової особи органу чи установи виконання покарань з проханням про забезпечення безпеки. Відповідна посадова особа зобов'язана вжити невідкладних заходів щодо забезпечення особистої безпеки засудженого [11, ч.2 ст.10].

Право засудженого на свободу совісті та віросповідання зазвичай у сучасній юридичній літературі розглядається як елемент спеціального правового статусу засуджених, що являє собою права громадянина, реалізовані в залишковому об'ємі [12, с.52]. Проте, беручи до уваги позитивні зміни в національному законодавстві, можна відзначити достатньо широкі можливості для реалізації даного права, забезпечені цілою низкою правових гарантій. Так, відповідно до ст.8 Кримінально-виконавчого кодексу України, засуджені в Україні мають право на здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані із ставленням до релігії, у тому

числі на вільний вибір і допуск священнослужителя для відправлення релігійних таїнств і обрядів, за винятком обмежень, які необхідні для забезпечення ізоляції та громадської безпеки [11, ч.10 ст.8]. Ст.128 Кримінально-виконавчого кодексу України встановлює право на проведення богослужіння і релігійних обрядів у колоніях для осіб, засуджених до позбавлення волі в Україні [11]. Богослужіння і релігійні обряди в колоніях проводяться за проханням засуджених або за зверненням релігійної організації в неробочий час. Засуджені мають право на придбання релігійної літератури і користування нею, іншими предметами і матеріалами релігійного призначення, використання яких не суперечить інтересам забезпечення ізоляції засуджених, а також іншим умовам виконання покарання. Разом з тим відправлення релігійних обрядів не повинно порушувати розпорядок дня в колоніях, а також права інших осіб, які відбувають покарання. Засуджені не мають права, посилаючись на свої релігійні переконання, ухилятися від виконання своїх обов'язків, а також встановлених вимог режиму відбування покарання [11, ч.4-7 ст.128].

Проте якщо право на життя та свобода світогляду і віросповідання визнаються та забезпечуються особам, засудженим до позбавлення волі, цілою низкою державних гарантій, то деякі інші фізичні (природні) права на засуджених до позбавлення волі майже не поширюються або поширюються у вкрай обмеженому обсязі, зокрема – право на свободу та особисту недоторканість, свободу пересування на території України, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України та ін.

Так, відповідно до вимог режиму та ізоляції, для осіб, засуджених до позбавлення волі, суттєво обмежується проголошене ст.33 Конституції України право на свободу пересування та вільного вибору місця проживання. Суворе обмеження цього права зумовлюється самим змістом та характером кримінального покарання, виконання якого, насамперед, означає неможливість вільного пересування засудженої особи територією України, а також можливості

залишати територію України, адже громадянин, засуджений до позбавлення волі, зобов'язаний встановлений вироком суду строк покарання перебувати у відповідній виправній установі. Так само природно обмежується характером кримінального покарання й право на вільне спілкування особи.

Порівняно більший обсяг реалізації права на свободу пересування надається засудженим, які тримаються у виправних колоніях мінімального та середнього рівня безпеки – у вільний від роботи час вони користуються правом вільного пересування в межах території дільниці, а з дозволу адміністрації колонії можуть пересуватися без нагляду поза територією дільниці, але в межах населеного пункту, якщо це необхідно за характером виконуваної ними роботи або у зв'язку з навчанням. Засудженим, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, дільницях соціальної реабілітації виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і дільницях соціальної реабілітації виправних колоній середнього рівня безпеки та виховних колоніях, дозволяються короточасні виїзди за межі колонії на території України на строк не більше семи діб, не включаючи часу, необхідного для проїзду в обидва кінці (не більше трьох діб), у зв'язку з такими винятковими обставинами, як: смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого; стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї; одержання медичної допомоги, якщо така допомога не може бути надана установою виконання покарань. Засуджені, які працюють та перебувають у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, мають право на щорічний короточасний виїзд за межі колонії тривалістю 14 календарних днів [11, ч.1,4 ст.111]. Однак при цьому засудженим до позбавлення волі заборонено: самовільно залишати колонію, порушувати лінію охорони; спілкуватися із засудженими та іншими особами з порушенням правил ізоляції, звертатися до них з проханням про виконання незаконних дій; залишати при-

значену для перебування ізольовану територію, приміщення або місце роботи, перебувати без дозволу адміністрації колонії у гуртожитках та відділеннях, у яких вони не проживають, або на виробничих об'єктах, на яких вони не працюють [11, ч.4 ст.107].

Законодавство України закріплює право засуджених осіб на особисту недоторканість, гуманне ставлення до них, повагу до їх людської гідності. Право на недоторканість осіб, що відбувають покарання в пенітенціарних установах, являє собою дієвий механізм захисту від можливих протиправних дій з боку державних органів та інших суб'єктів, адже, незважаючи на той факт, що до засудженого застосовується покарання у вигляді позбавлення волі, він, тим не менше, залишається під захистом держави. При цьому, безумовно, слід звернути увагу й на наявність певних обмежень даного права, зумовлену характером кримінального покарання та вимогами режиму. Так, адміністрація виправної установи має право піддавати засуджених, їх речі й одяг, а також приміщення на території колонії обшуку і догляду. Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань встановлюється, що з метою виявлення предметів, виробів, речей та продуктів харчування, що не передбачені переліком, а також грошей, цінних паперів і речей, предметів, які заборонено використовувати в установах виконання покарань, приготувань до втечі з-під варти, розшуку засуджених, які переховуються, тощо проводяться обшуки та огляди засуджених, їх речей і одягу, а також приміщень, територій житлових та виробничих зон [13]. Персонал органів і установ виконання покарань має право застосовувати спеціальні засоби, заходи фізичного впливу для припинення правопорушень з боку засуджених, подолання протидії законним вимогам адміністрації установ виконання покарань [13]. Безумовно, дані процедури є необхідними. Як підкреслюють експерти, їх застосування пов'язано із зосередженням у виправних установах осіб антисуспільної спрямованості, істотною кількістю порушень режиму і виправдовується вимогами забезпечення безпеки засуджених та інших осіб, необ-

хідністю припинення правопорушень та ін. [12, с.50] Але, у той же час, застосування цих заходів призводить до суттєвого обмеження права на особисту недоторканність. Тож забезпечення права на особисту недоторканність громадян, засуджених до позбавлення волі, передбачає регламентацію таких основних аспектів його реалізації:

- неприпустимості застосування до громадян, які утримуються у виправних установах, побоїв, катувань та інших насильницьких дій;

- законності порядку проведення стосовно громадян, засуджених до позбавлення волі, дій примусового характеру.

Встановлюється, що засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню, а заходи впливу можуть застосовуватися до засуджених виключно на підставі закону. Засуджені також не можуть бути піддані медичним або іншим подібним дослідженням незалежно від їх згоди [11, ст.8]. Порядок проведення оглядів і обшуків, а також необхідні підстави для застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї регламентуються Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [13].

Безпосереднім проявом принципу гуманізму у поводженні із засудженими, спрямованим на реалізацію природного права на гуманне ставлення до людини, поваги до її гідності, є надання можливості контактів із зовнішнім світом. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями містять рекомендацію щодо надання засудженим «можливості спілкуватися під належним наглядом з їх сім'ями або друзями як шляхом листування, так і безпосередньо» [14, п.37]. Відповідно до сучасних стандартів, законодавство України також гарантує засудженому право на побачення з родичами, адвокатами та іншими особами й визначає їх основні права і обов'язки. Так, засуджені до позбавлення волі мають право на короткострокові побачення (що надаються з родичами або іншими особами у присутності представника колонії) тривалістю до 4 годин і тривалі побачення – до 3 діб (що надаються з правом спільного про-

живання з близькими родичами). Порядок організації побачень встановлюється Міністерством юстиції України [11, ч.8 ст.110]. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань не дозволяють побачення між засудженими, які перебувають у кримінально-виконавчих установах [13].

Окрім побачень, засудженим до позбавлення волі забезпечується право здійснювати листування з особами, які знаходяться за межами колоній, вести з ними телефонні розмови, користуватися глобальною мережею Інтернет [11, ч.1 ст.107]. Реалізація цих прав також має певні обмеження, зумовлені як змістом та характером кримінального покарання, так і вимогами режиму. Так, відправлення засудженими листів проводиться тільки через адміністрацію установи виконання покарань. Кореспонденція, яку одержують і надсилають засуджені, підлягає перегляду [13]. Проте, відповідно до Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів» [15], кореспонденція, яку засуджені адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини та його представникам, Європейському суду з прав людини, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, уповноваженим особам таких міжнародних організацій, до суду та прокуророві або отримують від них, перегляду не підлягає. Кореспонденція, яку засуджені адресують захиснику у кримінальному провадженні та яку засуджені одержують від такого захисника, також не підлягає перегляду [13].

Порядок організації телефонних розмов встановлюється Міністерством юстиції України. Для проведення телефонних розмов у визначеному адміністрацією установи виконання покарань місці встановлюються таксофони та забезпечується наявність засобів рухомого (мобільного) зв'язку, які знаходяться на обліку установи. Телефонні розмови проводяться за рахунок засудженого і під контролем представника адміністрації протягом дня у вільний від роботи час і поза часом, передбаченим для приймання їжі та безперервного сну, а за необ-

хідності та за погодженням з адміністрацією – у будь-який час. Телефонні розмови між засудженими, які перебувають в установах виконання покарань, не дозволяються [11, ст.110;13].

Користуватися глобальною мережею Інтернет засуджені до позбавлення волі особи можуть у вільний від роботи час та поза часом, передбаченим для приймання їжі та безперервного сну. Оплата послуг за користування мережею Інтернет здійснюється засудженими з особистих коштів або з коштів інших осіб [11, ст.110;13]. Під час користування глобальною мережею Інтернет особам, засудженим до позбавлення волі, забороняється: вносити будь-яку інформацію, у тому числі направляти листи, коментарі, знаки тощо, та реєструватися на веб-сайтах; формувати бази даних та накопичувальні диски; відвідувати веб-сайти соціальних мереж, сайти, що пропагують жорстокість, насильство, еротичного або порнографічного змісту, переглядати сайти, що можуть негативно вплинути на психічний стан засудженого. Аби забезпечити права засуджених, які тримаються у дільницях виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівнів безпеки, користуватися глобальною мережею Інтернет, обладнуються в окремих приміщеннях цих виправних колоній комп'ютерні класи (місця), які розташовуються поза межами локальних дільниць відділень соціально-психологічної служби. Для засуджених, які тримаються у дільницях посиленого контролю виправних колоній, приміщень камерного типу виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки, комп'ютерні класи (місця) обладнуються безпосередньо на території цих дільниць та секторів. У комп'ютерних класах (місцях) в обов'язковому порядку блокується доступ до послуг електронної пошти, соціальних мереж, а також сайтів, що пропагують жорстокість, насильство, сайти еротичного або порнографічного змісту [13].

Нарешті, ще однією формою підтримки зв'язку засудженої особи із зовнішнім світом є одержання засудженим до по-

збавлення волі передач і посилок. Згідно із законодавством, засуджені, які відбувають покарання у виді позбавлення волі в Україні, мають право одержувати і відправляти посилки, бандеролі, грошові перекази, одержувати передачі (окрім речей, що засудженим заборонено мати при собі законом, зокрема, зброї, наркотичних або психотропних речовин, прекурсорів) [11, ч.1 ст.8, ч.1 ст.107]. Адміністрація виправної колонії з огляду на режимні вимоги зобов'язана здійснювати перегляд вмісту отриманих засудженими посилок і передач, тож з предметів культурно-побутового вжитку, що надходять у бандеролях, засудженим видаються лише ті предмети, зберігання яких не заборонено Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [13].

Висновки

Отже, природні (фізичні) права людини характеризуються такими ключовими рисами, як невід'ємність (права належать кожній людині з моменту народження, незалежно від держави і не пов'язані із громадянством), невідчужуваність (за сутності цих прав людина буде позбавлена можливості повноцінно існувати), а також загальний (універсальний) характер (права стосуються всіх людей без винятку і пов'язані із забезпеченням життєво необхідних для людини цінностей). Система природних (невід'ємних) прав і свобод особи, яка відбуває кримінальне покарання, зазнає суттєвих змін, які виявляються у тому, що держава, беручи на себе зобов'язання із забезпечення безпеки, захисту життя і здоров'я засудженого, водночас у тій чи іншій мірі обмежує вільний вибір його поведінки. Виконання кримінального покарання у вигляді позбавлення волі не тільки певним чином змінює зміст фізичних (природних) прав та свобод засудженої особи, але й покладає на державу відповідні зобов'язання щодо правового забезпечення прав кожного засудженого, який утримується у кримінально-виконавчій установі.

Література

1. Права человека: Учеб. для вузов / отв. ред. Е. А. Лукашева. – М. : Инфра-М, 1999. – 269 с.
2. Малишев Б. В. Природні права людини: загальнотеоретична характеристика / Б. В. Малишев // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 2. – С. 23-29.
3. Рассказов Л. П. Естественные права человека. Учеб. пособ. / Л. П. Рассказов, И. Л. Упоров. – Спб.: Лексикон, 2001. – 96 с.
4. Романюк Є. О. Природні права людини як відправна ланка визначення сутності правової ідеології / Є. О. Романюк // Правова держава. – 2015. – № 26. – С. 126-133.
5. Кушніренко О. Г. Права і свободи людини та громадянина : навч. посіб. / О. Г. Кушніренко, Т. М. Слінько. – Х. : Факт, 2001. – 437 с.
6. Конституційне право України / За ред. В.Ф. Погорілка. – К. : Наукова думка, 1999. – 734 с.
7. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
8. Стеценко С. Г. Медичне право України: Підручник / С. Г. Стеценко, В. Ю. Стеценко, І. Я. Сенюта; за заг. ред С. Г. Стеценка. – К. : «Правова єдність», 2008. – 507 с.
9. Рябих Н. В. Забезпечення в Україні прав засуджених до позбавлення волі на охорону життя та здоров'я : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Рябих Наталія Володимирівна ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2016. – 252 с.
10. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України : від 23.06.2005 р., № 2713-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 30. – Ст.409.
11. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України : від 11.07.2003 р., № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3-4. – Ст. 21.
12. Мнацаканян Э. Г. Проблемы реализации и обеспечение личных прав осужденных к лишению свободы / Э. Г. Мнацаканян // Научно-практический журнал «Государство и право в XXI веке». – 2015. – № 1. – С.49-53.

АНОТАЦІЯ

Розглянуто основні наукові підходи до визначення змісту, особливостей та класифікації природних прав людини. Визначено основні фізичні (природні) права і свободи громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні, розглянуто їх зміст та особливості реалізації. Проаналізовано сучасний стан адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні.

Ключові слова: права та свободи, природні права, пенітенціарна система, засуджений до позбавлення волі, адміністративно-правове забезпечення.

SUMMARY

The main scientific approaches to understanding and classification of the natural human rights and freedoms are considered. The main natural human rights and freedoms of the persons condemned to imprisonment in Ukraine are defined, and their content and specificity of realization are described. Analyzes of the contemporary situation of administrative-legal ensuring of natural human rights and freedoms of persons condemned to imprisonment in Ukraine were prepared.

Key words: rights and freedoms, natural human rights, penitentiary system, condemned to imprisonment, administrative-legal ensuring.

13. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : Наказ Мін'юсту України : від 29.12.2014 р., № 2186/5 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 4. – Ст. 88.

14. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями : Міжнародний документ ООН : від 30.08.1955р. [Електронний

документ]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_212.

15. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів : Закон України : від 08.04.2014 р., № 1186-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 23. – Ст.869.